Lietas arhīva Nr. A42-01112-22/4
ECLI:LV:ADRJRIT:2022:0222.A420282821.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2022.gada 22.februārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese L.Biksiniece-Martinova,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā.

Aprakstošā daļa

[1] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – pārvalde) 2020.gada 3.decembrī sakarā ar studijām Vidzemes Augstskolā pieteicējai /pers. A/, Baltkrievijas Republikas (turpmāk – Baltkrievija) un Austrālijas Savienības (turpmāk – Austrālija) pilsonei, piešķīra uzturēšanās tiesības Latvijas Republikā līdz 2022. gada 30.oktobrim. Savukārt 2021.gada 3.februārī pārvalde pieņēma lēmumu par uzturēšanas tiesību piešķiršanu arī pieteicējas nepilngadīgai meitai pieteicējai /pers. B/, Baltkrievijas Republikas (turpmāk – Baltkrievija) un Austrālijas Savienības (turpmāk – Austrālija) pilsonei.

[2] 2021.gada 3.augustā pieteicējas vērsās Valsts robežsardzē ar iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu. Savā iesniegumā, sākotnējās aptaujas anketā un personiskajā intervijā pieteicēja /pers. A/ norādīja turpmāk minētos apsvērumus bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanai.

[2.1] Pieteicēja līdz patvērumu Latvijā sakarā ar viņas politisko vajāšanu Baltkrievijā. Viņa uztraucās par savu drošību, brīvību un dzīvību.

[2.2] No 2017. līdz 2021.gadam pieteicēja bija /Nosaukums A/ federācijas prezidente. 2020.gada augustā pieteicēja sniedza interviju */Nosaukums B/* un parakstīja /Nosaukums C/ vēstuli pret falsificējumiem Baltkrievijas prezidenta vēlēšanās un valstī notiekošo vardarbību. Pieteicēja bija vienīgā no /Nosaukums D/federāciju prezidentiem, kura parakstīja šo atklāto vēstuli. Kopš šī brīža pieteicēja un viņas ģimene tika pakļauta Baltkrievijas varas iestāžu spiedienam.

[2.3] 2020.gada 29.oktobrī pieteicējas dzīvesvietā Baltkrievijā veikta kratīšana, un pieteicēja tika aizturēta. Pieteicēju aizveda uz iecirkni, kur viņa pavadīja 6 stundas, viņai tika draudēts ar 10 gadus ilgu cietumsodu. Pieteicējas ieskatā, viņu atbrīvojuši vienīgi pateicoties /Nosaukums E/ federācijas viceprezidenta iesaistei šajā lietā. Pieteicējai ir zināms, ka Baltkrievijā viņai ir izvirzītas apsūdzības ekonomiskos nodarījumos. Lai pieprasītu pieteicējas izdošanu no citām valstīm, tika uzlikti aresti gan pieteicējas, gan arī viņas vecāku īpašumiem.

[2.4] 2020.gada novembrī pieteicēja kopā ar meitu izceļoja uz Latviju. 2022.gada maijā beigsies pieteicējas studijas un viņai vairs nebūs pamata šeit uzturēties. Pieteicējai arī nav pārliecības, ka ar studenta uzturēšanās atļauju Latvijas Republika viņu neizdotu Baltkrievijai. Turklāt pieteicējas meitas tēvs ir Krievijas pilsonis, ar kuru viņa jau 3 gadus neuztur kontaktus. Meitas tēvs vienmēr esot aktīvi atbalstījis Lukašenko režīmu, tāpēc pieteicēja baidās, ka viņš varētu sākt prasīt atdot meitu un aizvest viņu uz Baltkrieviju vai Krieviju.

[2.5] Pieteicējām ir Austrālijas pilsonība, tomēr Austrālijā pieteicēja nedzīvo jau kopš 2009.gada. Austrālijas pilsonība pieteicējai tika piešķirta 2006.gadā saistībā ar dalību olimpiādē Austrālijas izlases sastāvā. Pieteicējai Austrālijā nav ne radinieku, ne īpašumu. Pieteicējas vīrs pašlaik uzturas Polijas Republikā (turpmāk – Polija), līdz ar to, pieteicējas pārcelšanās uz Austrāliju gadījumā, izirtu viņas ģimene Tāpat viņai nebūtu iespējams strādāt, jo viņas darbs ir saistīts ar sporta sacensību tiesāšanu Eiropā un /Nosaukums E/ federācijas sociālo projektu realizēšanu. Vienlaikus pieteicēja nevar iedomāties situāciju, ka varētu pārcelties uz Poliju, jo meita tikko ir iekārtojusies Latvijā, kā arī esot stabilizējies viņas psiholoģiskais stāvoklis. Turklāt, ņemot vērā, ka pieteicējas vīrs ir meitas patēvs nevis tēvs, pieteicējas meita droši vien nevarētu pretendēt uz uzturēšanas atļauju Polijā.

[3] Ar pārvaldes 2021.gada 27.oktobra lēmumu pieteicējām atteikts piešķirt bēgļa un alternatīvo statusu Latvijas Republikā. Lēmums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[3.1] Lai arī pieteicēja savas politiskās pārliecības un uzskatu dēļ varētu tikt pakļauta vajāšanai no Baltkrievijas pašreizējās varas iestāžu puses, viņai ir iespēja saņemt otras valstspiederības valsts, proti, Austrālijas, aizsardzību. Līdz ar to pieteicējas nevar pretendēt uz patvēruma piešķiršanu Latvijas Republikā.

[3.2] Austrālijai ir lieli panākumi politisko tiesību un pilsoņu brīvību aizsardzībā un pilnveidošanā. Publiski pieejamā informācija liecina, ka Austrālijā tiek ievērotas cilvēktiesības un tā ir spējīga sniegt saviem pilsoņiem pienācīgu atbalstu. Pieteicēja ir darbspējīgā vecumā, ieguvusi augstāko izglītību, labi zina angļu valodu, strādā multikulturālā vidē. Ievērojot minēto, nevar konstatēt, ka pieteicēju atgriešanās Austrālijā kļūtu par apdraudējumu pieteicēju eksistencei. Turklāt gan pieteicēja, gan viņas meita ceļošanai izmanto Austrālijas pasi, tādējādi izmantojot Austrālijas pilsonības dotās priekšrocības.

[3.3] Bēgļa vai alternatīvā statusa iegūšana nav vienīgais juridiskais pamats iegūt uzturēšanās tiesības Latvijā. Pieteicējas var turpināt legāli uzturēties Latvijā ar Austrālijas pilsoņu pasēm, uz Latvijas Republikas uzturēšanās atļauju pamata. Turklāt Latvijā atrodas Austrālijas konsulāts, kas strādā sadarbībā ar vēstniecību Stokholmā. Konsulātā Austrālijas pilsoņi var saņemt konsulāros pakalpojumus un iesniegt dokumentus pasu saņemšanai.

[4] Nepiekrītot pārvaldes lēmumam, pieteicējas vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, apsvērumus nenorādot. Pārvalde

paskaidrojumā par pieteikumu lūdza to neatzīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādīto argumentāciju.

[5] 2022.gada 21.februārī tiesā saņemti pieteicējas pieteikuma papildinājumi, kuros norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Pārvalde, taisot negatīvu lēmumu, nav ņēmusi vērā būtiskus, acīmredzamus pierādījumus tam, kāpēc pieteicējām būtu piešķirams bēgļa vai alternatīvais statuss saistībā ar politisko vajāšanu Baltkrievijā.

[5.2] Pieteicējai Austrālijā nav ne īpašuma, ne radinieku, nav arī cita veida piesaistes šai valstij. Ja pieteicēja ar meitu aizbrauktu uz Austrāliju, tiktu izjaukta pieteicējas ģimene, jo pieteicējas vīram ir Polijas pastāvīgās uzturēšanās atļauja.

[5.3] Patvēruma likuma 37.panta otrā daļa, saskaņā ar kuru persona nevar pretendēt uz bēgļa statusu, ja tā ir vairāk nekā vienas valsts pilsonis uz bez pamatota iemesla neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam, 91.pantam, 94.pantam un 110.pantam. Turklāt minētā norma ir neloģiska, jo nepieļauj situāciju, kurā persona pamatota iemesla dēļ nevēlas vai nevar atgriezties savas pilsonības valstī.

[6] Lieta saskaņā ar Patvēruma likuma 49.panta otro daļu tiek skatīta rakstveida procesā, lietā iegūtie pierādījumi ir pietiekami lietas izspriešanai. Saskaņā ar Patvēruma likuma 49.panta otro daļu (*noteic, ka Administratīvā rajona tiesa izskata administratīvo lietu rakstveida procesā. Lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteikumu par lēmumu atteikt bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu, ja šis lēmums pieņemts saīsinātā kārtībā, vai par lēmumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt, Administratīvā rajona tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja tā atzīst, ka lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, lai šo lietu izspriestu*) un Covid–19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.panta pirmo daļu (*noteic, ka administratīvo lietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. Par administratīvās lietas iztiesāšanu rakstveidā tiesa laikus informē lietas dalībniekus, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšana*) tiesa lietu izskatīja rakstveida procesā, jo atzina lietas materiālos esošos pierādījumus par pietiekamiem lietas izskatīšanai rakstveida procesā. Atbilstoši tiesību normā noteiktajam tika nodrošināta procesa dalībnieku procesuālo tiesību ievērošana, un procesa dalībnieki savlaicīgi tika informēti par lietas izskatīšanu, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu, pierādījumu, cita rakstura iesniegumu vai lūgumu iesniegšanai (*lietas 166.lapa*).

Motīvu daļa

[7] Tiesa, pārbaudījusi pieteikumu, tā papildinājumus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[8] Tiesa konstatē, ka izskatāmajā lietā ir strīds par to, vai pieteicējām ir tiesības pretendēt uz patvēruma piešķiršanu Latvijas Republikā.

[9] Patvēruma likuma 37. panta pirmā daļa noteic, ka uz bēgļa statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņa politiskajiem uzskatiem, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt savas valstspiederības valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kurš, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ nespēj vai nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas šā likuma 45. panta nosacījumi. Savukārt Patvēruma likuma 37.panta otrajā daļā ir noteikts, ka persona nevar pretendēt uz bēgļa statusu, ja tā ir vairāk nekā vienas valsts pilsonis un bez pamatota iemesla neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm.

Saskaņā ar Patvēruma likuma 40. panta pirmo daļu, alternatīvo statusu var piešķirt, ja ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī varētu tikt pakļauts smagam kaitējumam un šā iemesla dēļ nespēj vai nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību. Savukārt Patvēruma likuma 40.panta otrā daļa nosaka, ka persona nevar pretendēt uz alternatīvo statusu, ja tā ir vairāk nekā vienas valsts pilsonis un bez pamatota iemesla neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm.

Ievērojot minēto, lai atzītu, ka persona var pretendēt uz bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu, atbilstoši Patvēruma likumā noteiktiem kritērijiem, ir nepieciešamas konstatēt, ka konkrētā persona pamatota iemesla dēļ neizmanto tiesisko aizsardzību kādā no savas pilsonības valstīm (*sk. arī pētījuma Qualification for International Protection (Directive 2011/95/EU) 1.3.1.sadaļa „Third-country national", pieejams: https://easo.europa.eu/sites/default/files/QIP%20-%20JA.pdf*).

Arī 1951.gada 28.jūlija ANO Konvencijas par bēgļa statusu (turpmāk – Konvencija) 1.panta "A" daļas 2.punktā norādīts, ka gadījumā, ja personai ir vairāku, nevis tikai vienas valsts pilsonība, termins "pilsonības valsts" nozīmē katru no valstīm, kurā tā ir pilsonis, un nevar uzskatīt, ka persona nesaņem savs pilsonības valsts aizsardzību, ja pati bez jebkāda dibināta iemesla (t.i., tāda, ko motivētu pamatotas bailes) nav izmantojusi aizsardzību, ko varētu saņemt kādā no valstīm, kurās tā ir pilsonis.

Saskaņā ar ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos rokasgrāmatu „Bēgļa statusa piešķiršanas procedūra un kritēriji" Konvencijas 1.panta "A" daļas 2.punkta mērķis ir izslēgt no starptautiskas aizsardzības saņēmēju loka personas, kurām ir pieejama viņu pilsonības valsts aizsardzība. Ja vien šāda iespēja pastāv, pilsonības valsts aizsardzība ir prioritāra attiecībā pret starptautisko aizsardzību. Izskatot gadījumu, kad pieteikuma iesniedzējam ir dubulta vai vairākas pilsonības, ir nepieciešams noškirt valstspiederību tiesiskā nozīmē no aizsardzības pieejamības attiecīgajā valstī. Ir gadījumi, kad pieteikuma iesniedzējam ir kādas valsts pilsonība, kurā viņam nebūtu baiļu no vajāšanas, bet šādu pilsonību nevar uzskatīt par efektīvu, jo tā neietver aizsardzību, ko parasti piešķir pilsoņiem. Minētajos apstākļos otrā pilsonība nebūtu šķērslis bēgļa statusa piešķiršanai. Lai konstatētu, ka konkrētā valstspiederība nav efektīva, ir nepieciešams konstatēt, ka tika izteikts lūgums sniegt aizsardzību un šis lūgums tika atteikts, vai arī uz šādu lūgumu saprātīgā termiņā netika sniegta atbilde (*sk. ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos rokasgrāmatas „Bēgļa statusa piešķiršanas procedūra un kritēriji" 106. un 107.punkts, pieejama: https://www.unhcr.org/4d93528a9.pdf*).

Ievērojot minēto, personai nav nepieciešama starptautiskā aizsardzība, ja kādā no tās pilsonības valstīm bailes no vajāšanas nav pamatotas vai nepastāv smaga kaitējuma risks (*sk. arī Senāta 2021.gada 30.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-424/2021 9.punktu*).

[10] Izskatāmajā gadījumā lietā nav strīda par to, ka pieteicējas nevar paļauties uz Baltkrievijas valsts aizsardzību. Pārsūdzētajā lēmumā pārvalde atzina, ka pieteicēja viņas politiskās pārliecības un uzskatu dēļ varētu tikt pakļauta vajāšanai no Baltkrievijas pašreizējās varas iestāžu puses.

Tālāk tiesa pārbaudīs, vai ir pamats secināt, ka pieteicēju otrās pilsonības valsts – Austrālijas – piedāvātā aizsardzība nav efektīva.

[11] Tiesa konstatē, ka abu pieteicēju rīcībā ir autentiskas Austrālijas pilsoņu pases. Lietas materiāliem pievienotas pieteicēju Austrālijas pašu kopijas liecina par to, ka minētie dokumenti tiek izmantoti ceļošanai, par to liecina tur esošās atzīmes par ieceļošanu/izceļošanu no vairākām pasaules valstīm (*lietas 87.–106.lapa*).

Pārsūdzētajā lēmumā pārvalde analizēja publiski pieejamo informāciju par cilvēktiesību ievērošanu Austrālijā un secināja, ka publiski pieejamā

informācija nenorāda uz objektīviem iemesliem, kuru dēļ pieteicējas nevarētu pieņemt Austrālijas valsts aizsardzību. Arī tiesa, iepazīstoties ar starptautisko cilvēktiesību organizāciju ziņojumiem par cilvēktiesību ievērošanu Austrālijā nevar konstatēt tādus apstākļus, kuri norādītu uz vajāšanas vai smaga kaitējuma draudiem pieteicējām, kas attiecīgi varētu kalpot par objektīviem šķēršļiem pieņemt Austrālijas valsts aizsardzību (*sk. Australia. Events of 2021, pieejams: https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/australia , Freedom in the World. Australia, pieejams: https://freedomhouse.org/country/australia/freedom-world/2021 ; Australia 2020, pieejams: https://www.amnesty.org/en/location/asia-and-the-pacific/south-east-asia-and-the-pacific/australia/report-australia/*).

Ievērojot minēto, tiesai nav objektīvā pamata secināt, ka Austrālija nebūtu spējīga nodrošināt pieteicējām nepieciešamo aizsardzību.

[12] Patvēruma lietas izskatīšanas gaitā pieteicēja bieži uzsvēra, ka Austrālijas valsts aizsardzības pieņemšanas rezultātā faktiski tiktu izjaukta pieteicējas ģimene, jo viņas vīrs šobrīd uzturas Polijā. Tiesa šai pieteicējas nostājai nepiekrīt turpmāk norādīto iemeslu dēļ.

Pirmkārt, Austrālijas valsts aizsardzības pieņemšana nenozīmē to, ka pieteicējām ir obligāti uzreiz jāpārceļas uz dzīvi Austrālijā. Ja pieteicējām ir likumiskais pamats uzturēties Latvijā, viņas kā Austrālijas pilsones var pieteikties uz uzturēšanās atļaujām Latvijas Republikā. Turklāt Latvijas Republikā atrodas Austrālijas konsulāts, kurā Austrālijas pilsoni var saņemt konsulāros pakalpojumus, tai skaitā iesniegt dokumentus pases saņemšanai.

Tāpat, kā tas tika pamatoti norādīts pārsūdzētajā pārvaldes lēmumā, bēgļa vai alternatīvā statusa iegūšana nav vienīgais juridiskais pamats iegūt uzturēšanās tiesības Latvijas Republikā vai kādā citā Eiropas Savienības dalībvalstī. Tādējādi atteikums piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu Latvijas Republika neietekmē pieteicējas tiesības apvienoties ar savu citā Eiropas Savienības dalībvalstī, konkrētajā gadījumā – Polijā, dzīvojošo vīru. Tomēr, ņemot vērā to, ka pieteicējas vīrs dzīvo Polijā, ģimenes apvienošanās formālie aspekti būtu risināmi atbilstoši Polijas nacionālajām tiesībām.

[13] Savos pieteikuma papildinājumos pieteicēja lūdza tiesu vērsties Satversmes tiesā, jo, pieteicējas ieskatā, Patvēruma likuma 37.panta otrā daļa neatbilst Satversmei un neaizsargā cilvēktiesības un ģimeni.

Administratīvā procesa likuma 104.panta 2.daļa paredz, ja tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam), tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai.

Tiesa norāda, ka pieteicēja var vērst tiesas uzmanību uz iespējamo tiesību normu neatbilstību augstākai tiesību normai, tomēr vēršanās ar pieteikumu Satversmes tiesā ir tiesas tiesības, nevis pienākums.

Konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatē tādus apstākļus, kas varētu būt par pamatu tiesai vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā. Pirmkārt, tiesai nav šaubu par to, ka Patvēruma likuma 37.panta otrā daļa atbilst attiecīgajai starptautisko tiesību normai, proti, Konvencijas 1.panta "A" daļas 2.punktam, kurā norādīts, ka gadījumā, ja personai ir vairāku, nevis tikai vienas valsts pilsonība, termins "pilsonības valsts" nozīmē katru no valstīm, kurā tā ir pilsonis, un nevar uzskatīt, ka persona nesaņem savs pilsonības valsts aizsardzību, ja pati bez jebkāda dibināta iemesla (t.i., tāda, ko motivētu pamatotas bailes) nav izmantojusi aizsardzību, ko varētu saņemt kādā no valstīm, kurās tā ir pilsonis. Turklāt izskatāmajā gadījumā ņemot vērā to, ka pieteicēju pilsonības valsts ir Austrālija, šajā spriedumā jau analizēto apsvērumu dēļ tiesai nav objektīva pamata apšaubīt to, ka Austrālija nebūtu spējīga nodrošināt pieteicējām viņām nepieciešamo aizsardzību un pieteicēju cilvēktiesību ievērošanu. Visbeidzot attiecībā uz pieteicējas argumentu saistībā ar ģimenes apvienošanos, šajā spriedumā jau norādīto apsvērumu dēļ, šis jautājums tiesas ieskatā būtu risināms Polijas nacionālo tiesību kontekstā.

Ievērojot minēto, tiesa pieteicējas argumentu par to, ka Patvēruma likuma 37.panta otrā daļa neatbilst Satversmei, kā arī neaizsargā cilvēktiesības un ģimeni, uzskata par nepamatotu. Līdz ar to pieteicējas pieteikuma papildinājumos tiesai izteiktais lūgums vērsties Satversmes tiesā, jo Patvēruma likuma 37.panta otrā daļa neatbilst Satversmei un neaizsargā cilvēktiesības un ģimeni, tiek noraidīts.

[14] Ņemot vērā visu iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicējas kā Austrālijas pilsones nevar pretendēt uz bēgļa vai alternatīvo statusu Latvijas Republikā sakarā ar politiski motivētu vajāšanu Baltkrievijā. Pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīva procesa likuma 246.–251. pantu un Patvēruma likuma 49. panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā.

Spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Tiesnese L.Biksiniece-Martinova